

קובץ

האור לחיים

שנה רביעית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת בשלח תשפ"א

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	י-ם
18:23	17:48	16:56*	י-ם
18:19	17:45	16:53	ת"א
18:19	17:44	16:53	חיפה
18:22	17:48	16:56	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 16:36

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת בשלה תשפ"א

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אהריד" - חומש שמות

1 ..... השמים והארץ והחיבור שבניהם

פניני אור החיים הקדוש:

5 ..... לשלוט על הבריאה

פרשה למעשה:

10 ..... מי קבר את משה רבנו

11 ..... ובני ישראל יוצאים ביד רמה

13 ..... מצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה

15 ..... פלאי המן במדבר

מעלת המידות

16 ..... חסד ורחמים זה עם זה

19 ..... מידות אציליות

שלום בביתך:

22 ..... מבחן האהבה

השמים והארץ והחיבור שביניהם

בַּתֵּת ה' לָכֶם בַּעֲרֵב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלָחֶם
בַּבֶּקֶר (שמות טז, ה).
עם ישראל יצאו ממצרים לאחר
מאתים ועשר שנים. הם ראו כמו
עיניהם ניסים ונפלאות, כמו עשר
המכות וקריעת ים
סוף. אחרי ראית
ניסים כאלו
והליכה בתוך
מעמקי הים
ביבשה, כשהמים
מתרוממים מעל
כולם, והם חומה
להם מימינם
ומשמאלם - הם
היו יכולים להיות
מלאכים ממש.

בַּמִּדְבָּר. וַיֹּאמְרוּ אֲלֹהֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי
יִתֵּן מוֹתֵנּוּ בְיַד ה' בְּאָרְץ מִצְרַיִם
בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סֵדֶר הַבָּשָׂר בְּאֲכֻלְנוּ לָחֶם
לְשִׁבְעָה... (טז, א-ג).

כשהקב"ה שומע את תלונתם הוא

אומר: "הֲנִנִּי

מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם

מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא

הָעָם וְלָקְטוּ דִבְרַ

יּוֹם בַּיּוֹמוֹ לְמַעַן

אֲנַסְפוּ הַיֵּלֶד

בְּתוֹרַתִּי אִם לֹא"

(שם, ד).

אתם רעבים?

אתם זקוקים

לאוכל? אתם

מודאגים מכך

שאין במדבר שום

מאפיות, אין אנג'ל, אין ברמן, אין

עוגות? - אין בעיה, אתן לכם לאכול

בלי שום בעיה.

אבל שימו לב לחיבור החזק שלכם

"הבאתי אתכם לעולם

הזה, כדי שתוכלו לחבר

בין העולם הזה ובין

העולם הבא, ולחיות

בעולם הזה, את העולם

הבא. שתוכלו לאכול

לחם - אבל לפני ה'"

אומנם בלי ספק,

אמונתם של הקדושים הללו היתה

גבוהה מאוד מאוד.

אף על פי כן, "וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם... וַיֵּלְוּנוּ

כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִטְּשָׁה וְעַל אֶהְרֹן

לגשמיות!

חשבתי שאתם כבר כמלאכים בעלי כנפים, חשבתי שהתרוממתם אחרי שראיתם שהטבע הוא אפס וכלום.

בשביל מה צריך אדם אוכל? - תאמרו:

הלא הוא צריך לחיות!

אבל אתם בעיניכם ראיתם שהצלחתם לחיות בתוך הים! בעיניכם ראיתם שאם הקב"ה רוצה, אפשר לחיות גם בלי הכללים הרגילים! כשמשה רבנו היה בשמים, הוא חי ארבעים יום וארבעים לילה ללא אכילה ושתיה - "לֶחֶם לֹא אֶכְלֶתִי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי". כלומר, הקב"ה עשה לו ניסים ונפלאות גדולים.

אלא, שעם כל זאת שישראל הצליחו להשיג מטרות נשגבות מאוד, בכל זאת קשורים היו עדיין אל החומר. "שִׁבּוּ לָכֶם פֶּה עִם הַחֲמוּר" (בראשית כב, ה).

הניתוק מן החומר הוא דבר קשה.

משה אומר לבני ישראל: "בְּתַת ה' לָכֶם בְּעָרֵב בְּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בְּבִקָּר

לְשֹׁפֵעַ" - בתת ה', הלואי שתדעו שהנתינה היא מאת ה'! הלואי שתחברו את הלחם והבשר עם "וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה'" (שמות ו, ז) ותראו את ה' יתברך בתוך הלחם והבשר - כי זו כל התכלית!

הבאתי אתכם לעולם הזה כדי שתוכלו לחבר בין העולם הזה ובין העולם הבא, ולחיות בעולם הזה את העולם הבא. שתוכלו לאכול לחם - אבל לפני ה'.

שרה אמנו נקברה בקרית ארבע היא חברון. אומר עליה המדרש (תנחומא חיי שרה סימן ד): "זממה שדה ותקחהו - זממה ונטלה שדה המכפלה ושם נקברה".

איך קנתה שרה אמנו את מערת המכפלה? - לא בכסף, אלא באמצעות המעשים שלה.

"חברון" מלשון חיבור, לומר לנו, ששרה חיברה בין העולם הזה ובין העולם הבא. זה גם עניין מערת המכפלה, שכפולה בזוגות - שידעה

לארץ. נושקים, פרושו: מחברים. כי זהו תפקידו של אדם בעולם הזה - לחבר את השמים לארץ. שמים וארץ הם שני הפכים - ובכוחו של האדם לאחד אותם.

שרה אמנו, שהצליחה לעשות את העולם הזה לפתח לגן העדן, ראוי לה שתקבר במערת המכפלה.

כל חייה של שרה היו מכוונים לבעלה, שלא יטרד, חלילה, מלימוד התורה ומזיכוי הרבים. כל הזמן היתה מחשבתה עליו - שלא יטעה ושלא יכשל. היא הפכה את תבשיליה לדברים שמימיים. כשהורה לה אברהם "לִישֵׁי וְעֲשֵׂי עֲגוֹת" (בראשית יח, 1) היא לא אמרה: 'אוף! עוד פעם לאפות!... עוד פעם כביסה!... אוף! אוף!...'! לא! היא ידעה שהתעסקותה בעניני הארץ, היא זו שמאפשרת לו לעסוק בעניני שמים.

היא הצליחה לחבר. היא השכילה למצוא את המקום של החיבור המדויק בין העולם הזה לעולם הבא - ובמעשיה קנתה לעצמה את מערת

לכפול ולקחת את עניני העולם הזה לצורך עניני העולם הבא. כל מעשה ומעשה שעשתה היה לשם העולם הבא.

ארץ ישראל היא פלטרין של מלך. בארץ ישראל אפשר לחוש גם בברכת הגשמיות יותר מכל מקום בעולם - "תָּמִיד עֵינַי ה' אֱלֹהֵיךָ בָּה" (דברים יא, יב). הרמב"ן כותב שהיא נחלת ה' המיוחדת לשמו. בחו"ל אין את הטהרה השלמה.

מכל ארץ ישראל - נבחרה חברון, שמהותה: חיבור בין השמים והארץ. האבות והאמהות, ישני חברון, זכו לחבר את העולם הזה לקב"ה. הם השיגו את הקדושה המושלמת של חיי החומר.

מערת המכפלה היא השער לגן עדן - כותב הרקנאטי (וע"ע זהר לך לך פ"א א). היא זו שמחברת בין העולם הבא וגן עדן, ובין העולם הזה. אדם צריך לעשות בחייו פתח לגן עדן. איה הוא מקום הפתח הזה? בעולם הזה.

זהו המקום שבו נושקים השמים

המכפלה שבעיר חברון.

של דבר העודפים יעלמו, ואתה תגיע לאותה תוצאה.

בזוהר מבואר על הפסוק: "שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ" (כמדבר יא, ח). 'שָׁטוּ' - מלשון שטות. מדוע נחשב להם ליקוט המן לשטות? משום שהיו משתטחים על הארץ כדי ללקט את המן.

לשם מה אתה משתטח? למה לא תמתין שהמן יבוא אליך לתוך היד? יבוא מעצמו לתוך היד?? - בדיוק כך! אם זהו המזון ששלח לך הקב"ה, הרי שהוא יבוא מעצמו, כדרך שכל דבר שמיועד לאדם יבוא אליו בקלות, בלי שיהיה לו שום צורך להתכופף אליו.

ואם להתכופף לא צריך - על אחת כמה וכמה שאין צורך לאבד את השיעור, הלימוד או התפילה.

רגיל היה לומר רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שתפקידו של אדם הוא לעשות רק את המוטל עליו, ומרגע שעשה זאת - מבטח לו: "וַיִּבְרַכְהָ ה' אֱלֹקֵיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה" (דברים טו, יח).

תכלית בריאתו של האדם היא חיבור זה שהופך את עניני העולם הזה לענינים שכולם העולם הבא.

משה רבנו אומר לעם ישראל: קחו לחם, קחו בשר, אבל, "וַיִּדְעַתֶּם פִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (טו, יב). תדעו שלא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי אם על מוצא פי ה'. כל תכליתו של הלחם היא שיעלה אתכם למדרגה גבוהה, ותהפכו להיות רוחניים יותר.

המן נועד לשם תכלית מסוימת, והיא ניכרת בהלכות השונות שנאמרו בו:

ראשית, "לְקַטּוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ עֹמֵר לְגִלְגָּלֹת מִסֶּפֶר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ לְאִשֶּׁר בְּאָהָלוֹ תִקְחוּ... לֹא הָעֲדִיף הַמִּרְבֵּה וְהַמְמַעֵיט לֹא הִחְסִיר אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקַטּוּ". (טו, טז-יח) לא יועיל לך מה שתרבה ותנסה להוסיף. אם תרבה על חשבון התורה, ותאבד בגלל העיסוק בפרנסתך שיעורי תורה או תפילה, דע לך שהדבר לא יועיל לך, אלא בסופו

לשלוט על הבריאה

הים, ואעשה את הים יבשה... והרי נשבעת שאין אתה קורעו לעולם. אמר לו הקב"ה: לא קראת מתחילת התורה, מה כתיב (בראשית א): 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם', אני הוא שהתניתי עמו, כך התניתי מתחילה שאני קורעו, שנאמר: 'וַיֹּשֶׁב הָיִם לְפָנוֹת בְּקֶרֶת לְאִיתָנּוּ' - לתנאו שהתניתי עמו מתחילה. מיד שמע משה להקב"ה והלך לקרוע הים, וכיון שהלך לקרוע את הים, לא קיבל עליו להיקרע, אמר לו הים: מפניך אני נקרע? אני גדול ממך שאני נבראתי בשלישי, ואתה נבראת בשישי. כיון ששמע משה כך, הלך ואמר לקב"ה: אין הים רוצה להיקרע. מה עשה הקב"ה, נתן ימינו על ימינו של משה... מיד ראה לקב"ה וברח".

חז"ל מספרים לנו שהים סירב להיקרע לפני משה רבנו, כיון שהקב"ה הטביע טבע בבריאה, וכדי לשנות את סדרי הטבע צריך כוח מיוחד. עד כדי כך שאומרים חז"ל (תענית כ ע"ב): כי כל

וַיֹּשֶׁב הָיִם לְפָנוֹת בְּקֶרֶת לְאִיתָנּוּ (שמות יד, כז).

כותב ה"אור החיים" הקדוש:

"וצריך לדעת אופן התנאי אם היה ליוצאי מצרים אם כן למה נרעש בפעם הזאת כמאמרם ז"ל (שמות רבה פכ"א) שהתרים כנגד משה ואמר לו אין אני נקרע מפניך שאני נבראתי ביום ג' ואתה נבראת ביום ששי וכו' עד שנטה ה' ימינו לימין משה דכתיב (ישעי' ס"ג ז') מוליך לימין משה. ועוד רואני כי ליחידי סגולה היה נקרע בעל כורחו כמעשה הובא בחולין (ז א) ברבי פינחס בן יאיר וכו' ואם לא התנה עמו אלא ליוצאי מצרים לבד מה כוחו של ר"פ בן יאיר עליו השלום להתגבר על מעשה בראשית וגו'".

השי"ת מצוה את משה רבנו: וְאַתָּה הָרַם אֶת מַטְּהָ וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הָיָם וּבִקְעָהוּ (יד, טז). מובא על כך במדרש (שמות רבה כא, ו): "אמר משה לפני הקב"ה: אתה אומר לי שאקרע את

ישמעאלי שליוה את רבי פנחס, ושוב הורה לנהר להיחלק גם לישמעאלי שליוה אותו. אמר רב יוסף: "כמה גדול רבי פנחס בן יאיר אפילו ממה שרבונו, שאילו משה רבנו בקע את הים פעם אחת, ואילו רבי פנחס בן יאיר בקע את הנהר שלוש פעמים".

לכאורה, אם רבי פנחס בן יאיר הצליח לבקוע את הנהר שלוש פעמים, מה היה הנס הגדול שחולל משה רבנו בקריעת ים סוף?

מתרץ ה"אור החיים" הקדוש תירוץ נפלא ויסודי עד מאוד, ונצטט את לשונו:

"אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית, להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא. והנה ביציאת ישראל ממצרים עדיין לא קיבלו התורה, ואין גזרתם על הנבראים גזרה, ולזה לא הסכים הים להיחלק להם, וטען למשה: 'אתה

העושים לו נס, מנכים לו מזכותיו. זאת כיון שהקב"ה בבראו את העולם, סידר שהוא ינהג על פי מהלך טבעי, ואם אדם מצריך את הקב"ה כביכול לשנות את סדרי הטבע, הרי זה מוריד מזכותיו. לכן כאשר ביקש משה רבנו לשנות את סדרי הבריאה ולהורות לים להיבקע, סירב הים לעשות כן, עד שזנקה הוא לעזרתו של הקב"ה.

שואל ה"אור החיים" הקדוש שאלה עצומה: הגמרא (חולין ז"ע"א) מספרת על רבי פנחס בן יאיר שהלך לפדיון שבויים. בדרך הוא הגיע לנהר 'גינאי', והורה לו להיבקע כדי שיוכל להמשיך בדרכו לקיים מצות פדיון שבויים. סירב הנהר להיבקע ואמר לו: "אתה הולך לעשות רצון קונך, ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה, ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה". אמר לו רבי פנחס בן יאיר: "אם לא תבקע בפני, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם". נחלק הנהר לשנים. הזדמן שם עוד יהודי שהלך לטחון חיטים לפסח, הורה רבי פנחס לנהר להיחלק גם בפני יהודי זה. היה שם

קול מהשמים ואמרה: "מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום". אומרת הגמרא שם: "עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: 'לא בשמים היא...' שכבר ניתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול". כלומר, לאחר שניתנה תורה לישראל, הם השליטים על הבריאה כולה, ושוב אין משגיחים אפילו בבת קול היוצאת מן השמים.

כל זה, כאמור, לאחר מתן תורה, אבל קודם מתן תורה לא היתה מציאות כזאת, לכן היו זקוקים לניסים גדולים, כדי שיהיה שינוי הטבע בבריאה.

זה היה הנס הגדול של קריעת ים סוף, שאף לפני מתן תורה, חולל משה רבנו שינוי בטבע הבריאה. כי לאחר מתן תורה, כוח התורה בוודאי גובר על כל מערכות הטבע.

לפני מספר שנים שאלתי כמה מפקדים בכירים בצבא, מהו האיום הגדול ביותר המרחף על מדינת ישראל.

נבראת בשישי ואני בשלישי, זה רמז כי אינו בן תורה, שאם היה בן תורה - הנה הוא קודם לו, כי התורה קדמה לעולם כולו".

לאחר מתן תורה, אין בכך פליאה שיכול גדול בתורה לחולל שינוי הטבע בבריאה. כאשר השי"ת נתן תורה לעם ישראל, הוא השליט את כוח התורה על הטבע, ולכן גדולי התורה יכולים לחולל שינוי בטבע, ואין זה כלל בגדר נס. אם נשאל, האם ינכו לרבי פנחס בן יאיר מזכויותיו בגין הנס הגדול שחולל? התשובה תהיה שלילית, כיון שאין הוא עושה זאת מכוחו אלא מכוח התורה הקדושה. הוא הרי הולך לקיים מצוה, ולכן הטבע חייב לכפוף עצמו לפני מקימי המצוות. ואין זה בגדר נס, אלא זהו כוחה של תורה.

נמצא שכל הטבע כפוף לתורה הקדושה, ואדם העמל בתורה, הופך להיות שליט על העולם.

כאשר נחלקו רבי אליעזר וחכמים במחלוקת המפורסמת בענין "תנורו של עכנאי" (בבא מציעא נט ע"ב), יצאה בת

הגיעו הרוסים והרגו בהם.

עם ישראל יושב בשקט והשי"ת מכלה את אויביהם. "לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדֹלוֹת לְבָדוֹ כִּי לְעוֹלָם חִסְדּוֹ" (תהלים קלו, ד). אם כלל ישראל יעסוק בתורה, אזי יראה הקב"ה לעין-כל כי כוח התורה הקדושה גובר על כל דבר בעולם.

ולכאורה דבר פלא הוא, שהרי הנהר טען טענה טובה: אתה - ספק עושה רצון קונך, ואני ודאי עושה, ואין ספק מוציא מידי ודאי. ומה ענה לו רבי פנחס על טענה זו?

מזן ראש הישיבה הגאון רבי שלום הכהן שליט"א אמר על כך חידוש נפלא מאוד, פלאי פלאים:

הם השיבו לי כי האיום הסורי הוא הגדול ביותר, כי לסוריה יש מערכות נשק מתקדמות ביותר, ואם חלילה היא תפתח במלחמה עם ישראל, זו תהיה סכנה גדולה ביותר.

מה עשה השי"ת? אמר, כביכול, ליהודים: "ה' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תִּתְחַרְשׁוּן" (שמות יד, ד). אתם תגבירו את כח התורה, תקימו עוד ישיבה, עוד תלמוד תורה, עוד חוזרים בתשובה - ואני אסכסך בין הערבים לבין עצמם, ומאז הכל היסטוריה. בסוריה נהרגו עד כה מאות אלפי אנשים, חלקם אזרחים אבל רבים מהם גם חיילים ומחבלים, שהתכוננו למלחמה מול ישראל. את כל כוחם הצבאי של הפעילו זה נגד זה, ואם לא היה די בשליט הסורי שהרג בבני עמו,

מבצע מיוחד

כל הסט* במחיר 350 ש"ח

המלאי מוגבל
נותרו סטים בודדים בלבד

10 כרכים

המבצע
עד גמר המלאי
ובתיבת
בטיחות

0548-527791
02-5000455
לפרטים
והזמנות:

על עצם קיום המצוה ועל העמל
שהשקיע במצוה.

"אנו עמלים - ומקבלים שכר!"

כל מצוה שבאה לידך - היזהר לא
להחמיץ אותה, כי גם אם הלכת
וטרחת, ולא הצלחת - תקבל את שכר
המצוה, אין הקב"ה מקפח שכר כל
בריה.

דע לך - אמר רבי פנחס לנהר - עצם
ההליכה שאני הולך נחשבת מצוה, גם
אם לא אקיים את מצות פדיון
השבויים, כי היהודי אינו מקבל את
השכר רק עבור התכלית, התוצאה,
אלא עבור המעשה שעושה.

אדם ישב ולמד ולא הבין, או הבין
עקום - הוא יקבל שכר על מה שלמד,
כי לא מקבלים שכר על התכלית, אלא

מי קבר את משה רבנו

בעניין זה זכיתי לשמע חידוש נפלא לפני עשרות שנים.

בדרכי לבית החולים "שערי צדק" לרגל הולדת אחד מילדי, עצר אותי יהודי חשוב ושאלני - מי קבר את משה רבנו? השבתי את התשובה הידועה - ה' יתברך קבר את משה רבנו, כפי שמבארים רבותינו במדרש. הוא הוסיף ושאל אותי: מדוע כתבה התורה: 'וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִי' - ללא א' [כמו במקומות אחרים, כגון בשמואל (א יז, נב): 'וַיִּרְדְּפוּ אֶת הַפְּלִשְׁתִּים עַד בּוֹאֵה גֵיא']?

אז אמר לי: עכשיו אגיד לך היכן רמוז דבר זה במקרא: "בְּגִי" - בגימטריא חמש-עשרה, ושם ה' [י-ה] אף הוא בגימטריא חמש-עשרה, לרמז שה' יתברך הוא שקבר את משה רבנו בכבודו ובעצמו.

נהייתי מחידושו, ונפרדתי ממנו לשלום. לאחר שנכנסתי לבית החולים, סיפרו לי שהוא פרופסור

ויקח משה את עצמות יוסף עמו (שמות יג, יט).

משה רבנו התעסק במצות העלאת עצמות יוסף לקבורה בארץ ישראל. מה היה שכרו על מעשה זה?

אומר המדרש (שמות רבה כ יט): "אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עליך נתקיים: 'חכם לב יקח מצות'. יוסף היה חייב לאביו לקוברו מפני שהוא בנו, ואתה לא בנו ולא בן בנו, ולא היית חייב לעסוק בו, וקברת אותו, וכן אני שאיני חייב לבריה, אני מטפל בך ואקברך, שנאמר (דברים לד ו) 'וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִי'."

שכרו של משה היה מידה כנגד מידה: הוא עסק בקבורתו של יוסף, וזכה שהקב"ה יעסוק בקבורתו. ואכן - "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַהוּא" (דברים לד, ו) - איש לא ידע את מקום קבורתו, ואיננו יודעים אותו עד היום, כי רק הקב"ה לבדו עסק בקבורתו של משה.

"במידה שאדם מודד בה מודדין לו"
(סוטה ח"ב).

זה הזמן לשנס מותנים ולהתלכד באחדות שלמה, "אַחֲרֵי ה' יִלְכּוּ כְּאֶחָד" (הושע יא, י) - ללכת אחר ה' יתברך בלב ובנפש ולהציל עוד נשמה מבאר שחת, למען הרבות התורה ויראת ה' בעם ישראל.

מומחה לרפואת ילדים, הגדול ביותר בבית החולים "שערי צדק", ומתברר שיחד עם זאת הוא גם ירא שמים אמיתי ואיש יודע ספר ובר אורין.

אם כן, "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי" - י"ה קבר אותו, ה' יתברך קבר את משה רבנו, ומכאן למדנו מסר לדורות: כאשר אדם עושה ופועל למען שמו יתברך, יזכה לקבל על כך כגמולו הטוב.

ובני ישראל יוצאים ביד רמה

מישראל, כדברי הרמב"ם (פ"א מהלכות תלמוד תורה ה"ח): "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אישה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה".

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיַד רָמָה (שמות יד, ח).

המפרשים רמזו במילים "ביד רמה" רמז נפלא מאוד:

"ביד" - ראשי תיבות "ביורה דעה". כידוע, ישנם ארבעה חלקים לשולחן ערוך. אחד מהם הוא חלק "יורה דעה", בו כתובים בין היתר הלכות תלמוד תורה שמחויב בהם כל אחד

משמר, ולדאוג שתמשיך להתקיים בעם ישראל, ותגדל ותשגשג, כיון שבלעדיה אין לנו קיום.

"אין אומתנו אומה אלא בתורותיה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה" - כך התבטא רבנו סעדיה גאון לפני יותר מאלף שנה.

התורה הקדושה היא המעמידה, המחזקת והמחסנת את עם ישראל, ועלינו להחזיק ולתמוך בה בכל כוחנו.

"רמה" - רמז לסימן רמ"ה בשולחן ערוך חלק יורה דעה, שזהו הסימן העוסק בהלכות תלמוד תורה.

בזכות מה יצאו בני ישראל ממצרים? "ביד רמה" - בזכות התורה הקדושה שעמדו לקבל בהר סיני, והתורה הזאת העמידה וחזקה אותנו במשך כל הדורות להישאר "ביד רמה" - להתרומם תמיד ולא ליפול ברוחנו. את התורה הזו עלינו לשמור מכל

כל הסט* במחיר 350 ש"ח

המלאי מוגבל
נותרו סטים בודדים בלבד

* 10 כרכים

|
0548-527791
02-5000455

לפרטים
וזמנות:

המבצע

עד גמר המלאי
(מוקדים
מכונים)

מצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה

וּפְרָעָה הַקָּרִיב (שמות יד, י).

(אבות ד, ב): "עברה גוררת עברה, ושכר עברה - עברה".

מתחילה היתה בידי פרעה בחירה, כשם שיש אותה לכל אדם, אפילו לגוי. אלא שהוא הרשיע וחזר והרשיע, עד כדי כך שכוחות הסטרא אחרא מנעו ממנו את דרך התשובה, וגרמו לו להמשיך ברשעותו. כוחות אלו דרבנו והמריצו אותו להמשיך ולרדוף אחרי ישראל, הגם שידע מראש מה עלולות להיות התוצאות של רדיפה זו. היה לו כבר ניסיון קודם ברדיפות, כאלו ואחרות, נגד בני ישראל.

כנגד זה בקיום מצוות: "מצוה גוררת מצוה, ושכר מצוה - מצוה".

כאשר אדם מקיים מצוה, היא משפיעה עליו שפע של סייעתא דשמיא, הגורמת לו לעשות עוד מצוה! וכך הוא מתקדם מחיל אל חיל בקיום תורה והמצוות, ומטפס מעלה מעלה במסילה העולה בית ה'.

לפעמים מסתפק אדם על מעשה

פרעה השתגע! אחרי שספג עשר מכות, עדין הוא לא נכנע! הקב"ה משגיא לגויים לאבדם! למרות שהם מודעים לטעותם, מודעים לתוצאות החמורות שיגרמו להם - הם ממשיכים הלאה, רצים לעבר האבדון. פרעה מודע היטב לכך שלא כדאי לו להתחיל עם בני ישראל, הוא כבר למוד ניסיון... הוא כבר חש זאת היטב על בשרו, וכל זה לא מונע ממנו מלהמשיך לרדוף אחריהם!

כאשר אדם מרשיע ונכשל בעברה - בתחילה עוזר לו הקב"ה לשוב בתשובה. הקב"ה נותן לו סייעתא דשמיא להתעורר.

אולם כאשר הוא מרשיע, וחוזר ומרשיע, הריהו יוצר כח של טומאה שמונע ממנו את האפשרות לחזור בתשובה. אדרבה, כח הטומאה הזה ממריץ ומדרבן אותו להמשיך ולהרשיע. וזהו שאמרו חז"ל במשנה

עברות נוספות! "מצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה".

הרדיפה הזאת, שפרעה החליט לרדוף אחרי בני ישראל לאחר יציאתם ממצרים, היתה בסופו של דבר לטובתם של ישראל.

חז"ל אומרים שלפרעה היו אוצרות רבים של כסף וזהב, שלבני ישראל לא ניתנה רשות לקחתם בבזת מצרים. כאשר החליט פרעה לצאת ולרדוף אחרי בני ישראל, הוא הוציא את כל האוצרות האלו, והבטיח לכל מי שיצטרף אליו לקבל מהם. כך יכלו בני ישראל לזכות ברכוש הגדול הזה בבזת הים, שעליה אמרו חז"ל שהיתה גדולה מבזת מצרים.

מסוים שעשה, אם מצוה היה לעשותו, או חלילה, להפך. איך יוכל לדעת ביחס לעתיד, האם לשוב לעשותו או לא?

התשובה: יש "מודד" מצוין. אם המעשה שעשה מעורר בו תאוה לקיים עוד מצווה - בידוע שהיתה זו מצווה, ואם, חלילה, הדבר מדרבן אותו להפך - בידוע שמה שעשה לא היה מעשה ראוי! "שכר מצוה - מצוה, ושכר עברה - עברה".

לפיכך, שומה על כל אחד להעריך וליקר כל מעשה מצוה, וליחס לו חשיבות עליונה, משום שכל מצוה גוררת עמה מצוה נוספת. וכמו כן, יתרחק מכל מעשה עברה, ולו הקטן ביותר, משום שהוא עתיד לגרור עמו

מצוה מיוחד

כל הסט * במחיר 350 ש"ח

המלאי מוגבל
נותרו סטים בודדים בלבד

* 10 כרטיסים

0548-527791
02-5000455

לפרטים וזמנות:

המבצע

עד אמר המלאי

(המוקדם במימון)

פלאי המן במדבר

והנה יום אחד קם שמעון בבוקר, ואינו מוצא את המן בפתח האוהל. ניגש בבהלה לשכנו ראובן, ושואלו אולי ראה את מנת המן שלו, וראובן משיב שלא ראה, וכנראה שהיום מנת המן שלו נמצאת במקום מרוחק יותר.

"אמור נא לי", שואל ראובן את שמעון, "איזו עברה עברת אתמול?" שכן ידעו כולם כי מי שעובר עברה - המן לא יורד לו בפתח האוהל, אלא עליו ללכת "מנגד הרחק כמטחוי קשת" כדי למצוא אותו.

לא זו בלבד אלא שלצדיקים היה המן יורד כשהוא מוכן לאכילה, ללא צורך להתעסק כלל בהכנתו, ואילו מי שעבר עברה, נאלץ לטחון ולבשל את המן כדי שיהיה ראוי לאכילה, כמו שנאמר: "שָׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרַחִים אוֹ דָכוּ בַּמִּדְבָּרָה וּבְשָׁלוֹ בַּפָּרוּר" (במדבר יא, ח).

כך היו מתביישים עושי העברה ושבים בתשובה שלמה.

והוא כְּזָרַע גֶּד לָבֵן (שמות טז, לא)

דרשו רבותינו (יומא עה ע"א): "והוא כְּזָרַע גֶּד לָבֵן" - שמלבין עונותיהן של ישראל, תניא רבי יוסי אומר: כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין, כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין".

המן היה בטעם נפלא וטעים ביותר, ונבלע בקלות בגופו של האדם, "וְתָבֵא כַמִּים בְּקֶרְבוֹ וְכִשְׁמוֹתָיו" (תהלים קט, יח). לא זו בלבד אלא היה נבלע באיברים באופן שלא היו צריכים להתפנות. הויטמינים היו מתחלקים בגוף בצורה הטובה ביותר, באופן שלא היתה נשארת כלל וכלל פסולת שצריכה לצאת מהגוף.

אך המן היה גם מגלה עוונותיהם של ישראל.

כיצד?

המן היה יורד בכל יום סמוך לפתח האוהל של כל אחד ואחד מישראל.

חסד ורחמים זה עם זה

לי לאכול אתמוטט, איני מסוגל לסבול יותר".

ענתה לו אמו כשעינייה דומעות: "אל תדאג בני, תלך היום לתלמוד תורה, וכשתחזור תקבל פיתה חמה, אני אלך לחפש, ואטרח למצוא לך זרעוני מאכל!".

שמע הילד בקול אמו והלך לתלמוד תורה, ובינתיים ליקטה האמא בקושי גדול זרעוני חיטה ושעורה עד שהצליחה לאסוף חופן אחד, טחנה אותם ואפתה מהם פיתה קטנה עבור בנה הקטן.

באותו היום נפטר בנה של השכנה. לאחר הלוייה ישנה מצוה של סעודת הבראה, שמברים ומנחמים את האבלים, וסעודה זו צריכה להיות דוקא ממאכלים של אחרים (כמבואר בשולחן ערוך יורה דעה סימן שעח ס"א), שאלו את השכנה אם יש לה דבר מאכל להברות את המשפחה.

"כן" ענתה בשמחה והביאה בזריזות

בזמן חורבן בית המקדש, כשהיתה ירושלים נתונה במצור ובמצוק, והרעב היה גדול, עשו בני ישראל חסד זה עם זה, כפי שמתואר במגילת איכה (ה, ב): "יְדִי נְשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בְּשָׁלוֹ יִלְדֶיָּהוּ הָיוּ לְבָרוֹת לָמוֹ בְּשֹׁבֵר בַּת עַמִּי". שואלים המפרשים, כיצד אפשר

לקרוא על נשים שמבשלות את בניהן ואוכלות אותם, שהן "רחמניות", הלא אכזריות הן! אילו היו באמת רחמניות, היו מוכנות למסור נפש ולמות בעבור בניהן, ולא להרגם ולאכול את בשרם!

אלא, מבארים רבותינו במדרש (איכה רבה ד, יג) שפסוק זה נאמר על אשה מנשות ירושלים שבזמן המצור היתה יוצאת ללקט בכל יום זרעונים כדי להאכיל את בניה.

יום אחד היא לא מצאה זרעונים, ולא היה לה במה להאכילם, וכך גם ביום המחרת לא מצאה. היה זה כבר היום השלישי שבנה הקטן לא אכל. ניגש אליה בבכי ואמר: "אמא, אם לא תתני

שמעתי בעבר מהגאון הצדיק והחסיד המוסר נפשו על עם ישראל, רבי שבתאי יודלביץ זצ"ל, שממש היה ממיס את לבבות השומעים בדברי תורתו, וכשהיה רוצה שכולם יבכו, היו כולם מזילים דמעות ללא הפסקה מדרשתו. כשהיה רוצה לשמח את הקהל היה מצליח לגרום לכולם לצחוק צחוק גדול שיש ממנו התרוממות הרוח.

הגמרא (מועד קטן כח ע"א) מספרת שפעם אחת נגלה השטן לפני רבי חייא כדי לקחת את נשמתו [כשמלאך המוות מגיע לקחת את הנשמה זה מחזה קשה ומפחיד מאוד], אך כדי לקחת נשמה כל כך גבוהה כמו נשמתו של רבי חייא היה צורך לבקש קודם לכן רשות.

נגלה השטן בדמות עני, וביקש מרבי חייא פרוסת לחם. מיד נענה לו רבי חייא בשמחה, "מיד אני מביא לך", נכנס למטבח, והוציא פרוסת לחם.

אמר לו השטן: "אני רואה שאתה מאוד נדיב לב. בבקשה ממך, כשם

את הפיתה שהכינה בעבור בנה, ואמרה בליבה: "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה (מכילתא בא ט, ג), הקב"ה גדול, יבוא יום ויגאל אותנו, אין לנו מה לדאוג".

לאחר מכן הגיע הבן מהתלמוד תורה ושאל: "אמא האם יש משהו לאכול?"
אני חלש.."

"בני יקירי, תאמין לי", אמרה האם, "כל הבוקר אספתי זרעונים טחנתי אותם ואפיתי מהם פיתה קטנה, אך השכנה, מסכנה, נפטר בנה, והיה צריך ליתן לה סעודת הבראה".

שמע זאת הבן, ומרוב הצער והמחשבה שימשיך להיות רעב, נפל על הארץ ומת.

זהו שאמר הנביא: "יְדֵי נְשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בְּשָׁלוֹ יִלְדִיָּהוּ הָיוּ לְבָרוֹת לָמוֹ", אותה אשה ביישלה והרגה את בנה בזה שנתנה את האוכל שהכינה בעבורו, כדי להברות את שכנתה, לתת לה סעודת הבראה בהיותה אבלה.

כיוון שכשנתן לו רבי חייא את פרוסת
הלחם הוא לא נתן סתם פרוסת לחם,
אלא נתן חלק מנשמתו. כל ליבו
ונשמתו היו מכונסים בפרוסת הלחם
שנתן לעני.

אם כך - אמר השטן לרבי חייא - כשם
שנתת לי חלק מנשמתך בפרוסת
הלחם, יכול אתה לתת לי גם את כל
נשמתך!

בזכות הרחמנות החסד והרחמים
שהיו לישראל נגאלנו ממצרים,
ובזכות כך נגאל גם בגאולה העתידה
הממשמשת ובאה. ביאת גואל הצדק
תבוא בזכות החסד והרחמים, העידוד
התמיכה והעזרה שיעשו בני ישראל
זה עם זה, כמו שנאמר (ישעיהו נד, יד):
”בְּצַדָּקָה תִּפְּוֹנְנִי”.

שנתת לי פרוסת לחם, כך תן לי את
נשמתך, אני צריך לעשות את
תפקידי...”

מספרת הגמרא שרבי חייא נענה
והסכים לו, ”אמצי ליה נפשיה” -
המציא לו את עצמו, את נשמתו [אלו
דברים גבוהים מאוד שצריך הרבה
הבנה להבינם, אך כך כותבים רבותינו,
הביא לו רבי חייא את נשמתו].

שאל הרב יודלביץ זצ”ל: מה בדיוק
סבר השטן, וכי מכך שנתן לו פרוסת
לחם, זו סיבה מספיק טובה שיתן לו
גם את נשמתו, ויגרום בכך לסיום חייו
בעולם הזה?

אלא - אמר הרב זצ”ל - אכן כן, זוהי
סיבה מספיק טובה!

מידות אצילות

"בקשתי והתחננתי אליו", אמר האיש, "ולא הועיל כלום. הוא טוען שהמרזב הזה חשוב לו מאוד. השאלה היא, האם לתבוע אותו לדין תורה או לא".

אמר לו הרב: "הסוכה שלך התקטנה, אבל השראת השכינה בסוכה הזאת גדולה. מה אתה רוצה יותר, סוכה גדולה או השראת השכינה גדולה ורבה יותר בסוכתך? אם רצונך שהשכינה תשרה - תוותר, תמחל..."

כך, בנעם הליכותיו ובחכמתו, הצליח להשפיע ולמנוע ריב ומחלוקת.

הרב זצ"ל היה מקפיד כל לילה להכין לעצמו נטלה עם מים ליד המיטה, כדי ליטול ידיו בבוקר.

בזקנותו, כשהיה ישן בחור בחדרו, היה הרב משאיר את הנטלה מחוץ לחדר.

שאלו הבחור על כך, ואמר: "אכן, על פי הקבלה יש להיזהר שלא ללכת ד'

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל היה מראשי ישיבת "כוכב יעקב" - טשיבין בירושלים. ביתו היה בעיר בני ברק, אבל כמעט כל השבוע היה נמצא בישיבה בירושלים.

הוא היה מוסר שיעורים עמוקים ושיחות. תלמידיו אהבוהו אהבת נפש, מחמת תורתו העמוקה ואישיותו המיוחדת.

לאחר פטירתו נכתב עליו ספר עב כרס בשם "ויאמר הנני", המלמד על גדלות נפשו ומידותיו הנאצלות.

נספר כמה ספורים קצרים על הנהגותיו, כדי שנוכל ללמד ממנו:

יום אחד בא אליו אדם ואמר: "כבוד הרב, יש לי סוכה קטנה במרפסת. השכן למעלה החליט יום אחד להתקין מרזב, ובכך הוריד כעשרים סנטימטר מהסוכה הקטנה שלי".

"תסביר לו את הבעיה, תבקש ממנו יפה", אמר הרב.

לקחו אותו לפסיכולוגים ולפסיכיאטרים, וניסו כמה סוגי טיפולים, אך לא ראו הצלחה גדולה. באו להתייעץ עם הרב, שאמר מיד: "תביאו אותו אלי".

כשהגיע הילד, קיבלו הרב בלבביות גדולה. אחר כך, הרב, שהיה גבה קומה, התיישב על הרצפה, והזמין את הילד לשבת לידו.

"במה אתה אוהב לשחק?" שאל את הילד, ושיחק איתו במשך שעה שלימה.

לאחר מכן אמר לו הרב: "אני רואה שאתה ילד מאוד נבון. תבוא אלי כל שבוע, ואני אתן לך חידות. תספר את החידות גם בכתה שלך, ומי שיענה נכון על החידה, תרשום את שמו. אני אתן לך פרסים לחלק לילדים..."

הילד הזה, שהיה מופנם ומתבודד, ולא היו לו חברים בכיתה - פתאום התחיל לדבר. הוא רצה להקריא את החידות, והחברים רצו לקבל פרסים. כך נפתח הילד בהדרגה, ורכש ביטחון עצמי.

אמות לפני נטילת ידים, אך גזל שינה
חמור יותר...

אני קם מוקדם בבוקר, ואם אטול ידים ליד המיטה, עלול קול שפיכת המים להעיר אותך. לכן אני יוצא וסוגר את הדלת, ורק אחר כך נוטל את הידים".

יום אחד גילו ג'וק ("תיקו") בבית, והרבנית מיהרה להביא מטאטא. אמר לה הרב: "לא צריך, אני אטפל בזה".

הלך הרב, הניח את התיקן בעדינות בתוך שקית, ולקח אותו למטה. מעשה זה מהווה ביטוי לרמה גבוהה מאוד של עדינות הנפש. וכי כל אדם שיש לו ג'וק בבית צריך לעשות לו 'על כפים ישאונך'!...

אך המעשה הזה של הרב זצ"ל נבע מאצילות נפש מיוחדת.

ילד אחד התייתם מאביו בגיל שמונה, והאובדן גרם לו טראומה.

הרב הציל ממש את נפשו, בהרימו את רוחו מתוך חיבה ואהבה.

כל דקה מזמנו של הרב היתה חשובה מפז, כי היה שקדן עצום בתורה, ובכל זאת הקדיש מזמנו היקר להנהגות של חסד ודרך ארץ, מתוך אצילות נפש מרובה.

לא חלף זמן רב, והוא התגבר על הטראומה והפך להיות ילד שמח. ציוניו השתפרו, והוא השתלב היטב בחברה. הילד צמח להיות בחור ישיבה מתמיד וירא שמים, פאר הישיבה, ולאחר מכן הקים בית של תורה לתפארת.

כל הסט* במחיר 350 ש"ח

המלאי מוגבל
נותרו **סטים בודדים** בלבד

* 10 כרכים

|
0548-527791
02-5000455

המבצע

עדי גמור המלאי
(ממוקדים
מסעיפים)

לפרטים ודומנות:

מבחן האהבה

"אה, אמרתי שבטח תצליחי להסתדר לבד, בדיוק רציתי לשבת קצת, לשמוע מוסיקה ולקרוא עיתון..."

"ושלשום, אתה זוכר מה היה?"
"כבר אמרתי מה היה שלשום - שלשום אמרתי לך פעמיים שאני אוהב אותך".

"נכון, ושלשום גם היה יום ההולדת שלי. ביקשתי ממך לקנות לי עציץ קטן, כי זה משמח אותי, אבל אתה לא הסכמת לקנות לי ואמרת, שזה סתם שטויות. הלזאת יקרא אהבה!?"

ראוי לכל אדם להשתדל לשמח את בן/בת הזוג, ולבטא את אהבתו גם במעשיו ובאופן התנהלותו.

הגמרא (יבמות סג ע"א) מספרת על רבי חייא, שכאשר היה עובר בשוק ורואה חפץ נאה, שעשוי לשמח את לב אשתו, היה צורר אותו בסודר ומביאו מתנה לאשתו.

ראובן אוהב את אשתו, כך לפחות הוא אומר לה שוב ושוב.

ומאחר שהוא דואג להבהיר לה זאת, אין הוא מבין מדוע היא מזעיפה פניה אליו ומטיחה בו: "אתה לא אוהב אותי!"

ראובן המום: "אני?! אני לא אוהב אותך? רק אתמול הצהרתי שאני אוהב אותך מאוד, ושלשום אמרתי את זה אפילו פעמיים, וגם בשבוע שעבר... אם כן למה את אומרת, שאני לא אוהב אותך!?"

"למה אני אומרת... חוזרת אחריו האשה בכאב, "הנה, אסביר לך בדיוק למה. אתמול הייתי תשושה, הגב כאב לי מאוד, וגם הרגלים, ביקשתי ממך עזרה בהשכבת הילדים. ומה אמרת לי? אתה זוכר, אולי?"

"ודאי שאני זוכר", מצהיר ראובן בגאון, "אמרתי לך, שאני אוהב אותך".

"ומה עוד אמרת לי?"

שלנו כלפי הבורא יתברך.
 יש אנשים המנשקים את ידם,
 מצביעים כלפי השמים ואומרים: "אני
 יהודי טוב, אני אוהב את אלוקים!" זה
 טוב ונחמד, אך אין זו אהבה, אלא
 דיבורים בעלמא, ובהחלט לא די בכך.
 האהבה לבורא צריכה להתבטא
 במעשים, ובכך שאדם מוכן להקריב
 בעבור הבורא את הרצונות שהוא רוצה
 ואת החשקים שהוא חושק, ולקיים
 "בטל רצונך מפני רצונו" (אבות ב, ד).

רב, שידע כי אשתו של רבי חייא
 נוהגת לצער אותו תדיר, תמה על
 מעשהו זה.

אמר לו רבי חייא: "דיינו שמגדלות
 בנינו ומצילות אותנו מן החטא".

על אחת כמה וכמה לגבי אשה טובה,
 שראוי לשמחה ולהביע את ההערכה
 ואת האהבה כלפיה, ובכך זוכים לחיות
 באהבה וברוב טובה.

[עניין חשוב זה, מהווה גם משל לאהבה

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הר"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות

ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמה סוליקה

לרפואת: רמי בן חיה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ורחם הי"ו, ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו, אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו, התינוקת נטע בת ג'וזנה הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איזה ז"ל, מרים בת זהרה ז"ל,

מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,

לאה בת פנינה ז"ל, מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל,

יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל, יוסף בן ציונה ז"ל, ת.נ.צ.ב.ה.